

הלכות סוכה תרלח-תרלמ

בויון שאינה כבוד למצוה שעברה ^{עב} ואין צורך לומר שאין לפסוע עליהם ^{עב} שלא יתהוג בהם מנהג בויון;

ב אותן אנשים שהוקקם פסוק ^{עב} בסכת תישבו כו' על הדלעת ותולים בסוכה לנוי ^{עב} צריך למחות בידם לפי שאסור לכתוב פסוקים מן התורה אלא אם כן יש בהם ספר שלם כמו שנתבאר ביו"ד סי' רפ"ג ^{עב} והקוקה היא ככתיבה לענין זה ^{עב};

כא אין לתלות שעמנו סביב הדפנות של הסוכה לנוי אלא אם כן הוא למעלה מראשותיו של אדם ^{עב} ממעם שנתבאר ביו"ד סי' ע"א ^{עב};

תרל"ח דיני ישיבת סוכה וכו' כ"ו סעיפים:

א בסכות תישבו שבעת ימים ^א ולמדו מפי השמועה ^ב תישבו כעין תדורו כלומר כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הוקקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם ממונתו ומצעותיו וכלי תשמישו ^ג מכאן אמרו חכמים ^ד כל שבעת הימים אדם עושה ביתו עראי וסוכתו קבע כיצד היה לו מצעות נאות וכלים נאים מעלן לסוכה ^ה וכן כל כלי שתיה ^ו הצריכים לו יהיו עמו בסוכה כדרך שהן עמו בביתו בכל השנה אבל כלים שמשוהין בהן קמח ^ז והערביות ^ח וכלים של מים ^ט אינן צריכין להיות בסוכה שאף בכל השנה אין דברים אלו הגולים להיות עמו בבית דירתו אלא בית יש להם בלבדם ^י;

ב כלי אכילה ^י לאחר אכילה ^{יא} כגון קדירות ^{יב} וקערות ^{יג} שאחר האכילה הן מאוסין ^{יד} צריך להוציאן מן הסוכה ^{יז} וכן דלי או כד ששוואבין בו מים לא יכניסם לתוך הסוכה ^{יח} וכן לא יעשה שום תשמיש בזוי בסוכה ^{יט} כגון שמיפת קדירות וקערות ^כ כדי שלא יהיו מצות בויוות עליו ^{כא} אבל מותר לשמוף כלי השתיה ^{כב} כגון כוסות וצנצנויות בסוכה;

ג המנורה ^{כג} בשעה שהיא דולקת ^{כד} צריכה להיות בתוך הסוכה ואם הסוכה קטנה ^{כה} בענין

עב ט"ז סי' כ"א סק"ב. ובהלעיל שם ס"א.

עג ח"א סוף סק"ב.

עד ויקרא כג. מב.

עה מ"א סק"ב.

עו סימן זה בשוע"ר לא הניע לדינו, וראה ש"ע שם ס"ב וס"ד. מ"ז שם סק"א וסק"ג וש"ך סק"ג. לעיל סי' רפד ס"ה. סי' שלד סי"ג.

עז בהלעיל סי' שנו ס"ג.

עח מדריל הל' סכות (ע' שסב). ח"א סק"ב (מתשנש אדם).

עט סימן זה בשוע"ר לא הניע לדינו, וראה ש"ע שם ס"א. מ"ז וש"ך שם סק"א. לעיל סי' שש ספ"ה. סי' תקנז ס"ב.

סימן תרל"ח

א ויקרא כג. מב.

ג גמרא (בביתא) כה. ב.

ג רש"י דף כו, א ד"ה כעין תדור.

ד משנה כה, ב. מור וש"ע ס"א.

ה בביתא שם. מור וש"ע שם.

ו רבא כה, ר"ע. רמב"ם פ"ו ה"ה. ש"ע שם.

ז לנעש כלי שאיבה, דלקטן סוף ב.

ח בה"ג הל' מוכה (לכ. ב). שבלי הלקט סי' שדנז (בה"ה)

ט משבלי הלקט (קצר). ח"א סק"א.

ט בה"ג שם. תוס' כה, א ד"ה טנא. מרדכי רמז השנה בשם יש מפרשים. מ"א שם.

י בשבלי הלקט ובמ"א שם: של בשמים. ולענין כלים ששוואבין בהם מים, ראה אג"ת לקטן ס"ב.

יא תוס' שם. מרדכי שם.

יב רבא בגמרא כה, א. רמב"ם פ"ו ה"ה. ש"ע ס"א.

יג רש"י שם ד"ה טנא מוכלא. מור ורמ"א ס"א.

יד רמב"ם וש"ע שם.

טו רש"י שם. רמב"ם וש"ע שם.

טז תוס' שם ד"ה מנא ברעת רש"י שם. הגהות מימוניות שם אור ז. מור. מ"א סק"ג.

יז רש"י שם.

יח רבא שם. (ר) ח"א סק"א.

יט אהות חיים הל' מוכה סי' לה. רמ"א ס"א.

כ אהות חיים שם. לבוש סוף ס"א. מ"א ס"ק ג.

כא אהות חיים ורמ"א שם.

כב מ"א שם.

כג גמרא כה, א. מור וש"ע מ"א.

כד תוס' שם ד"ה ואמרי. מור ולבוש ס"א (מותר). וראה ש"ע סי' (תרמז).

כה גמרא שם. מור וש"ע שם.

הלכות סוכה תרל"ט

שמו

שיש לחוש¹⁰ שזא יתקרב הגר לדופני הסוכה¹¹ או להסבך ותאחו בהן האור ותשרף סוכתו¹² צריך להניחה חוץ לסוכה אפילו היא של זהב¹³. ונהגוין שלא להכניס גר של הרס אפילו לסוכה גדולה¹⁴:

ך כיצד מצות ישיבה בסוכה¹⁵ שיהיה אוכל ושותה¹⁶ וישן¹⁷ וישיל¹⁸ ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו כאשר ימות השנה¹⁹ ואם הוא צריך לספר עם חבריו יספר עמו בסוכה²⁰ כללו של דבר לעולם ידמה עליו סוכתו כאלו היא ביתו²¹ וכל דבר שלא היה עושה חוץ לביתו לא יעשה חוץ לסוכתו.

לפיכך כל שבעת הימים צריך לקרות²² וללמוד²³ בתוך הסוכה (אלא אם כן קורא ולומד בבית המדרש²⁴) ואם מבין ומדקדק כשלומד יכול ללמוד חוץ לסוכה²⁵ כדי שתהא דעתו מיושבת עליו²⁶ שרוב האויר יפה לו להרחיב דעתו²⁷.

ומכל מקום הכל לפי הענין שאם יש לו מנוחה בסוכה צריך ללמוד בסוכה ואם צריך ללמוד מתוך ספרים הרבה²⁸ אם אפשר לו להכין להם מקום בסוכתו בענין שלא יצטרך לפנותם מסוכתו בעת האכילה והשינה ולחזור ולהכניסן בעת הלימוד צריך ללמוד בתוך הסוכה²⁹ אבל אם אי אפשר לו להכין להם מקום בקל בלא מטרד רב ויש לו מטרד³⁰ רב לפנותם ולחזור ולהכניסם יכול ללמוד חוץ לסוכה לפי שכל מטרד יתירה שאין האדם³¹ מצמצר ומונע את עצמו מטרד או זו כדי לישב בביתו בקביעות אין מחויב למרוח כדי לישב בסוכתו בקביעות³²:

ך המתפלל אם יש לו מנוחה בסוכה שיוכל להתפלל שם בכונה צריך לנגוס לסוכה ולהתפלל³³ שהרי בשאר ימות השנה כשאנו מתפלל בבית הכנסת הוא נכנס לביתו ומתפלל במה דברים אמורים במקום שאין שם בית הכנסת או שאי אפשר לו לילך לבית הכנסת אבל אם אפשר לו לילך לבית הכנסת ילך ואינו צריך להתפלל בסוכה³⁴:

ן המבריל על הכוס צריך לנגוס לסוכה להבריל שם שהרי בשאר ימות השנה נכנס לביתו להבריל שם³⁵:

ז אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה³⁶ אבל אסור לישן אפילו שינת עראי חוץ לסוכה³⁷

כו מ"ו סוף ס"ק ג.
כז רא"ש פ"ב סי' ע. לבוש שם.
כח תוס' שם, ר"ן (ו' א) ד"ה שרנא, מ"א סק"ב.
כט אור יוצע הל' סוכה סי' דש' ראב"ה סי' תרנא. הנהות אשירי שם, כ"י ד"ה כתב בה"א.
ל רוקח הל' סוכות סי' רי"ב, ב"י שם, (ר"ח"א סק"ב.
לא רמב"ם פ"ו ה"ה, שו"ע סי' א.
לב נחמד [ברייתא] כה, ב, רמב"ם שם, מור וש"ע שם.
לג משנה, כ, ב (ושי"ש שם ד"ה לא יצא, וברע"ל סי' תרכ"ו). ברייתא כו, א, מור ורמ"א סי' א, ש"ע סי' ב.
לד וברקמן ס"ח"ט ושי"ש, וראה לק"ש הכ"מ ע' 215, שלחן המלך ח"ב ע' תרנ"ו.
לז ברייתא כה, ב, מור ורמ"א סי' א.
לח רמב"ם שם, ש"ע שם.
לו מנה"ל הל' סוכות (ע' ש"ע). דרכי משה ס"ק א, ט"ז סק"א.
לז דרכי משה שם.
לח רבא כה, סנה"ב, רמב"ם פ"ו ה"פ, ש"ע סי' ט"ד.

לט ברייתא ונגמרא שם, מור ורמ"א סי' ט"ד.
מ כדלקמן סי' ט"ה (בתפלה) ושי"ש.
מא נגמרא שם, לפירוש רש"י שם ונגמרי רמב"ם שם, מור וש"ע שם.
מב רמב"ם שם, ש"ע שם.
מג רש"י שם ד"ה כה.
מד מ"א סק"ב.
מה אלה רבה סק"ב.
מו מ"א שם.
מז אור"ל: שהאדם.
מח כדלקמן סי' תרט"ו ושי"ש.
מט ב"ח ד"ה כתב הרמב"ם, איהו זוטא סק"ב, מ"א סק"ה.
נ שלמי גבורים י, א אות ב כשם רמ"א, הובא בב"ח ומ"א וז"ל שם.
נא ט"ז סק"ה.
נב חושנה כה, א, מור וש"ע סי' ב.
נג ברייתא כה, א, מור וש"ע שם.

הלכות סוכה תרל"ט

לפי שבשינה אין לחלק בין עראי לקבע שלפעמים שאינו מנמנם אלא מעט ודיו בכך לפיכך זו היא שינת קבע שלו¹⁰¹ שחייב ליכנס לסוכה בשבילה:

ה' במקומות הקרים¹⁰² שיש צער לישן בסוכה מחמת הקור¹⁰³ ואין לו כרים וכסתות כראוי¹⁰⁴ אין צריך לישן בסוכה ואפילו יש לו כרים אלא שאי אפשר לו להכין להם מקום בסוכה לכל שבעת ימי החג בענין שיצטרך למרות להוציאן מהסוכה בשעת האכילה ולחזור ולהכניסן בעת השינה והיא מרחא יתירה ומצמער במרחא זו¹⁰⁵ בענין שאם היה לו מרחא כזו לישן בביתו לא היה ישן בביתו¹⁰⁶ אינו צריך לישן בסוכה שכל המצמער בישיבת הסוכה פמור מיישיבתה כמו שיהבאר בס' תר"מ¹⁰⁷:

מ' ועכשיו נתנו העולם להקל בשינה שאין ישינים בסוכה רק המדקקים במצות¹⁰⁸ ויש שלמדו עליהם וזות¹⁰⁹ למי שגשוי אשה שחייב לשמח את אשתו ברגל¹¹⁰ וגשים פטורות מן הסוכה¹¹¹ א"כ אם אינו רוצה לפרוש מאשתו מקרי דבר מצוה וכל העוסק במצוה פמור ממצוה אחרת כמו שיתבאר בסיומן תר"מ¹¹² ועל כן הוא פמור משינה בסוכה בלילה ואפילו אם אשתו אינה מותרת מכל מקום שיך שמחה כשבעלה מתייחד עמה בחדר אחד¹¹³ כמ"ש¹¹⁴.

ומכל מקום טוב להחמיר שיהיה לו סוכה מיוחדת שיוכל לישן שם עם אשתו ויקיים שהי המצות¹¹⁵:

י¹¹⁶ הנושא¹¹⁷ בתולה¹¹⁸ שנים או שלשה ימים קודם החג¹¹⁹ בענין שנמשכו שבעת ימי המשתה שלו בתוך החג¹²⁰ (דאלו בחג עצמו אין נושאין נשים¹²¹ כמו שנתבאר בסיומן תקמ"ו¹²²) בימים הראשונים שהיו נוהגים שכל שבעת ימי המשתה היו מתייחדין החתן והכלה בחדר מיוחד ואין שום אדם נכנס אצלם רק בעת שרוצים לשמח אותן ולאכול ולשתות עמם¹²³ וזה החדר נקרא חופה¹²⁴ הרי החתן והשושבינן וכל בני החופה¹²⁵ דהיינו אותם אנשים שאוכלים עם החתן פטורים מן הסוכה כל שבעת ימי המשתה ומותרים לאכול ולשתות ולשמח חוץ לסוכה דהיינו בחדר הנקרא חופה לפי שאי אפשר לשמח

סח רמ"א שם.
סט בקונטרס השלחן כתב שמקומו בס' תרמ (כמו בש"ע הב"י), וכן מצוין אילו לעיל סי' רמט סוף סי' "בנ"ש בס' תרמ"א. אבל ראה לעיל סי'ט שבענין לכאן "כמו שיתבאר".
ע נחמד בה, ב (חתן). שו"ע סי' תרמ ס"ג.
עא ראה לעיל סי' ע ס"ג (לענין פמור קריאת שבעת). וראה אה"ע סי' סב ס"ב וס"ג וס"ד (שבעולה אין לה שבעת ימי המשתה).
עב רש"י שם ד"ה תרתין. מ"א סי' תרמ סק"א (ערב הרגל), וס' תקנן סק"ד (המנעם שלא לישא בלעב יו"ט).
עג לבוש סי' תרמ ס"ג.
עד רש"י שם (ממשה מולך ה, ב). מ"א שם.
עה סימן זה בשו"ע לא הגיע לדרינו, וראה מור וש"ע שם ס"א.
עו טורי זהב אבן הנדר סי' סב סק"ז קרוב למפור.
עז תוס' בה, ב ד"ה אין.
עח רב אבא בר וכדא אמר רב שם. רמב"ם פ"ו ח"ג. שו"ע שם.

נד רבא בגמרא שם ורש"י ד"ה רבא. לבוש ס"ב. מ"א סק"ה. מ"א סק"ד.
נה ורמ"א ס"ב. בי"ח סי' תרמ ד"ה ומ"ש ונראה (בארץ רומאי. וראה לעיל סי' תקנן סק"א סק"ד ד"ה כתב: ובמיתנו שאין הקור גדול כ"כ בנינו פסח ומזכות).
נו מודרכי רמב"ש. ורמ"א שם.
נז לבוש סי' תרמ ס"ד. מ"א סק"ז.
נח לבוש שם.
נט ראה גם לעיל סוף ס"ד.
ס סוף ה.
סא דרכי משה ס"ק ג. ורמ"א ס"ב. ומנחת חב"ד שאין ישינים בסוכה. ראה ספר השו"ת תרצ"ג ע' 295.
סק לק"ש ח"ט ע' 211 ואילך. אנ"ק ח"א ע' תיד. המג"ק במסכתו ח"א ע' מג. ח"ב ע' לג. אחר מנחת חב"ד הח"ס ע' שאישב.
סב ט"ד סק"ט. וראה דרכי משה ורמ"א שם.
סג פסחים קט, א. וראה לעיל סי' תקנע ס"ד.
סד כדלקמן סי' תרמ ס"א.
סה סוף יח.
סו דרכי משה ומ"ש שם, מנגרוא עירובין סג, ב.
סז לקמן ס"ז.

הלכות סוכה תרל"ט

שז

כראוי בתוך הסוכה שאין עיקר השמחה אלא בחופה⁹⁰ שהוא עיקר ישיבת החתן וכלה⁹¹ דהיינו מקום שהם מתייחדין שם ואי אפשר לעשות עיקר ישיבת החתן וכלה בתוך הסוכה⁹² לפי שכל סוכה אין לה רק שלשה דפנות ופרוצה ברוח רביעית ובוש שם החתן לשחק עם כלתו⁹³.

ולכן עבשו שנהגין לעשות ארבע מחיצות לסוכה⁹⁴ אף החתן חייב בסוכה⁹⁵:

יא כבר אמרנו⁹⁶ שמותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה וכמה היא אכילת עראי כביצה⁹⁷ שכן דרך האדם למעום פעם אחת מלא פיו חוץ לביתו⁹⁸ ומלא פיו הוא כביצה⁹⁹ שאין בית הבלועה מחויק יותר מכביצה¹⁰⁰.

כמה דברים אמורים בפת¹⁰¹ העשויה מחמשת המינים או כתבשול העשוי מחמשת המינים¹⁰² אבל שאר מיני מאכלים¹⁰³ ואין צריך לומר מיני פירות¹⁰⁴ אפילו אוכל מהם הרבה¹⁰⁵ ואפילו קובע עליהן סעודתו¹⁰⁶ מותר לאכול חוץ לסוכה לפי שקביעת מינים אלו אינה חשובה אלא כאכילת עראי של פת¹⁰⁷:

יב מותר לשתות¹⁰⁸ כל המשקין חוץ לסוכה אפילו יין¹⁰⁹ ואפילו שותה יותר מרביעית¹¹⁰ וכל המחמיר על עצמו שלא לשתות חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח¹¹¹.

כמה דברים אמורים כששותה דרך עראי אבל אם קובע את עצמו לשתות יין¹¹² או שאר משקין שדרך לקבוע עליהן כגון מי דבש ושבר¹¹³ במדינות אלו שרגילין לקבוע עליהן לשתות בלא סעודה¹¹⁴ צריך לכנס לתוך הסוכה.

אבל אין צריך לברך לישב בסוכה לפי שהשתיה היא מפילה לאכולה וברכת לישב בסוכה שבוירך על אכילת שחרית היא פותרת את השתיה של כל היום¹¹⁵ וכן היא פותרת את

עט נגמרא שם. מ"א שם.

פ תוס' שם מודה אין, רא"ש פ"ב ס"ה.

פא נגמרא שם וברבא.

פב רש"י שם ד"ה צער. מ"א שם.

פג ראה רמ"א ס"ה תרל"ט פ"ה. לעיל ס"ה תרל"ח ס"ב.

פד סוף שם.

פה סוף ג.

פו אבי' בגמרא כו, א (בדמעות בר"ב רב ועייל לבלה).

תוס' שם ד"ה תרתי (שהו מלא פי הדתינו כביצה).

רש"י כו, א ד"ה ואבי' רא"ש פ"ב ס"ה יג, מור וש"ע ס"ב

וכ"ה לעיל ס"ה עדר ס"ו. ס"ה רצא ס"א. וראה גם לעיל ס"ה

רפו ס"ד.

פז רמב"א כה, א ד"ה אוכלין.

פח תוס' שם.

פט יומא ע"ב, א. תוס' סוכה שם. רא"ש שם.

צ יומא ע"ב, ב. מור וש"ע שם. תוס' סוכה שם.

צא ברייתא כו, א (במינוי תרינא). לפירוש הרא"ש שם.

ש"ע שם. ח"א ס"ק ו (דהיינו כשאוכל יותר

מכביצה, אפילו לא קבע עליה סעודה). וראה גם לעיל ס"ה

תק"ט ס"ב, וש"ע (שמינוי תרינא הוי תבשיל העשוי מחמשת

המינים).

צב שם (שהחלק רב בעני פירין, שמצריך אף בבשר

ונביצה).

צג נדה יומא ע"ב, ב. ברבא. מור וש"ע שם.

צד נגמרא שם (שתי כתבות). מ"א ס"ק ו.

צה נגמרא שם לדעת רבא. אור ירוק הל' סוכה ס"ה שא.

הנהגות אשרי שם. דרכי משה ס"ק ד נמשגעות

הפוסקים. ונ"א ס"ב. מ"א שם. ונגמ"ר הב"ד להחמיר בה

(ראה לקמן ס"ב בשניה, וראה תשב"ץ ס"ה קנגד שמר"ח

מירושבורג חשב בפירות לאורך לישא כנגמרא שם, ומבאר

במ"א שם. דהיינו אפילו לא קבע עליו).

צו נגמרא שם. רא"ש שם. לבוש ס"ב. מ"א שם.

צז נגמרא כו, סניב (דלי של מים, שהוא רק כדי להחמיר

על עצמו). רמב"ם פ"ו הל' (מים). מור וש"ע ס"ב.

צח רא"ש פ"ב ס"ה יג, טור וש"ע שם.

צט נגמרא שם (דל). וכדלקמן בסמך. שלא אסרו אלא

משקובע עצמו.

ק משנה ונגמרא כו, ב. רמב"ם שם. מור וש"ע שם. וכן

הוא מנהג הב"ד (ספר המנהגים – הב"ד ע' 67. ארז

מנהגי הב"ד הר"ם ע' ש).

קא אור ירוק הל' סוכה סוס"א שא (שנסתפק בה). הנהגות

אשרי שם. שבלי הלקט ס"ה ש"ט בשם הל"ר אביגדור

כהן (בשבת יו"ט). אגור ס"ה התקעת דרכי משה ס"ק ד.

לבוש שם. בי"ח ד"ה גזש' ומש' וישתית' ח"א ספ"ה פ"ו ס"ק ו.

קב אור ירוק ונהגות אשרי ודרכי משה וט"ו שם. וראה

לקמן סוף ספ"ו שיש מפקפקין, וש"ע.

קג ח"א ס"ה ר"גן ספ"ו. מ"א שם ס"ק ב. לעיל שם סוף

ס"א.

קד פ"ו ס"ק ז וס"ק ב.

הלכות סוכה תרל"ט

השינה וטויל בסוכה^{קא} כל היום שאין צריך לברך עליהם שאפילו יצא חוץ לסוכתו אחר האכילה והפסק הרבה בין האכילה להשתיה ושינה וטויל^{קב} מכל מקום כיון שכולם נמשכים ומפלים לאכילה שהיא עיקר מצות הישיבה בסוכה ברכת האכילה פוטרת^{קג}. ואפילו שותה וישן ומטויל קודם האכילה אין צריך לברך לפי שהן מפלים להאכילה שלאחריהם^{קד}:

יג ואם היה קבוע לשתיה בסוכה ונמלך לאכול אע"פ שלא היה צריך לברך לישב בסוכה על השתיה לפי שברכת האכילה שלפניה פוטרתה אעפ"כ צריך לברך לישב בסוכה על אכילה זו האחרונה שאין אכילה זו מפילה לאכילה הראשונה אלא היא חשובה בפני עצמה^{קה}.

כמה דברים אמורים כשיצא^{קו} מן הסוכה בין גמר אכילה ראשונה להתחלת אכילה אחרונה ושהה שם חוץ לסוכה ולא חזר לאתרו^{קי} אלא לאחר שעה ושתיים^{קכ} או אפילו אם חזר לאתרו אלא שבשעה שיצא מן הסוכה היה דעתו לשהות הרבה חוץ לסוכה ושלא לחזור לסוכה ולאחר^{קכ} שאו אין הברכה שבירך על אכילה הראשונה פוטרת אכילה אחרונה כיון שהפסק ביניהן ביציאה גמורה על דעת שלא לחזור לאתרו.

אבל אם לא הפסק ביניהם ביציאה גמורה^{קכ} שלא לחזור לאתרו^{קכ} אינו צריך לברך על אכילה אחרונה ואפילו הוא כל י' ימים בתוך הסוכה אם לא יצא ממנה יציאה גמורה שלא לחזור לאתרו אין צריך לברך לישב בסוכה רק בפעם הראשון שנכנס לסוכה^{קכ}:

יד וכל זה כשנכנס לאותה סוכה שבירך בה באכילה ראשונה אבל אם נכנס לסוכה אחרת^{קכ} אפילו היא באותו חצר^{קכ} סוכה לסוכה שבירך בה באכילה ראשונה כשרוצה לאכול בסוכה זו דבר שאסור לאכול חוץ לסוכה צריך לחזור ולברך לישב בסוכה אפילו אם הוא בענין שאין צריך לברך ברכת הנהנין על אכילה זו כגון שהוא עומד באמצע סעודתו^{קכ} שאכל בסוכה שבירך בה ופוסק סעודתו והלך לאכול בסוכה אחרת צריך לחזור ולברך:

טו ואפילו אם אינו רוצה לאכול בסוכה זו אלא שנכנס לתוכה לישן ולטויל צריך לברך לישב בסוכה שאין שינה וטויל שבסוכה זו נפטרין בברכה שבירך בסוכה אחרת^{קכ}

קא קיג ראבי"ח סי' תרמ"ג. הובא במ"פ פ"ו ה"ב. ריש"א נ"ה, ב' ס"ה ורבה. מ"א שם (לענין סוכה), ובסי' ח סק"י"א (לענין ציצית). וכו"ה לעיל שם סכ"ג.
קב קיד לבוש שם. מ"א סק"ז.
קכ קטו ראבי"ח וז"ל וריש"א שם. מ"א שם.
קכ קטז מ"א שם. ולענין שיחה בסוכה – ראה לעיל סי' תלב ס"ז, וסי' תקנ"ג סוף ס"ז. שאינה הפסק.
קכ קיז מ"א סק"ז.
קכ קיח מ"א סי' ח סק"ז (לענין מלידת אחר, שמכירת לבית בארחה חצרי הוי הפסק. וכו"ה לעיל שם סכ"ב וק"א ס"ק ה). וראה גם לעיל פ"י קע"ה (לענין בין ברבה לאכילה). סי' רע"ג סוף ס"ד (לענין קדושת במקום סעודה). סי' תלב ס"ח (לענין בין ברבה לסעודה).
קכ קיט ברעיל סי' קע"ה (שבאמצע סעודה לא הוי הליכה מבית לבית הפסק).
קכ קכ רא"ש פ"ד סי' ג, בשם רב האי גאון. מ"ז סוף ס"ק ב.

קה תוס' ברכות י"א, ב' ד"ה שכבר (רא"ש פ"ק דברכות סי' יג מ"ז שם ושם.
קו שהוקא כזה צריך לברך על האכילה, כדלקטן סי"ג ט"ג.
קי ר"ת הובא ברא"ש פ"ד סי' ג. שרי"ע ס"ח (שאין מברכין אלא בשעת אכילה). מ"ז סק"ב. וראה לק"ש דכ"ט ע' 217. שלחן הגדול ח"ב ע' רג.
קכ מ"ז סוף סק"ז (לענין שתיה) וסוף ס"ק ב (אף בשינה וטויל).
קכ מ"ז ס"ק ב.
קכ קי מ"א סק"ז. לבוש סוף ס"ב. ולא כמ"ז שם, וב"ח מוס"י תרמ"ג.
קכ קיא מ"א שם.
קכ קיב רש"י יומא ג' א ד"ה נוטל (ששעה או שתיים הוי היסת הפסק למעודה). וראה לעיל סי' ח סכ"ג (לענין ציצית) כמה שעות. סי' כה סכ"ט (לענין תפילין) ב' או ג' שעות. אנ"ק ח"ג ע' ריריב רכ"ב.

הלכות סוכה תרל"ט

שיט

אבל אם נכנס לתוכה לאכול בתוכה מיני מאכלים שמותר לאכול חוץ לסוכה אין צריך לברך.

ואם רוצה לקבוע את עצמו שם לשתות יין ושאר משקים שדרך לקבוע עליהם מן הדין צריך לברך שהרי אסור לשתות חוץ לסוכה^{קכא} ומכל מקום לפי שיש מפקפקין^{קכב} על ברכה זו לכן נכון להכריע שלא לקבוע את עצמו בשתייה רק בסוכה שאכל בה היום ובידך עליה לישב בסוכה^{קכג};

מז אם שכח לברך לישב בסוכה עד שגמר סעודתו יברך לאחר סעודתו^{קכד} ואע"פ שכל המצות צריך לברך עליהן עובר לעשייתן^{קכה} מכל מקום הרי גם הישיבה שיושב בסוכה אחר הסעודה הוא ג"כ בכלל המצוה^{קכז} וא"כ הרי הוא מברך קודם עשיית המצוה^{קכז};

יז אין קצבה לסעודות של סוכה^{קכח} אלא אם ירצה יאכל בסוכה ואם ירצה לא יאכל רק מיני מאכלים שמותר לאכול חוץ לסוכה^{קכט} שאין המצוה אלא שאם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה^{קל}.

במה בדמים אמורים בחולו של מועד^{קלג} אבל ביום טוב ובשבת שהוא בתוך החג שהייב לאכול פת יותר מכתביה^{קלד} כמו שנתבאר בס' רצ"א^{קלז} צריך לאכול בתוך הסוכה ואם ירדו בשמים הרי זה נכנס לתוך הבית^{קלח} ועל דרך שיתבאר^{קלח}.

במה דברים אמורים מלילה הראשונה של חג ואילך אבל בלילה הראשונה של חג^{קלז} דהיינו ליל מ"ו בתשרי^{קלז} צריך לאכול בתוך הסוכה אפילו בשעת הגשם^{קלח} ואע"פ שהוא מצמצער מחמת הגשם וכל המצמצער פמור מן הסוכה^{קלח} מכל מקום בלילה הראשונה חייב לאכול בסוכה לפי שאנו למדין בגוריה שזה^{קמ} מחג המצות נאמר כאן בחג הסוכות^{קמא} בחמשה עשר יום לחדש ונאמר להלן בחג המצות^{קמב} בחמשה עשר יום לחדש מה מ"ו יום האומר להלן לילה הראשונה חובה לאכול כוית מצה כמ"ש בס' תע"ה^{קמג} אף מ"ו האומר כאן חובה לאכול בסוכה.

ובאכילת כוית בתוך הסוכה יוצא ידי חובה כמו שיוצא באכילת כוית מצה^{קמד} אבל מכל

קכא חלעיל ס"ב.

קכב ב"ו ד"ה וכו"ש רבנו ושתיית (שרדנו כדן קבע על הפירות, דלעיל ס"א), דרכי משה סוף ס"ק ד (הלא מקרי קבועות), רמ"א ס"ב (אפילו קבע עליהן), בי"ח ד"ה וכו"ש ושתיית (לפניו נפשתי מפלונתא), ח"א סק"ה.

קכג חלעיל שם.

קכד מ"א סוף סק"ה.

קכח פמחים ז, ב, ובדלעיל ס"ו נו ס"ז וש"נ.

קכו מ"א שם, ובדלעיל ס"ד, וראה גם לעיל ס"ה תקצב סוף ס"ז:

קכז מ"ז: שכל רגע ורגע שהוא יושב בסוכה ... הוא מקיים מצות הקב"ה.

קכח ראה לקמן ס"ה תרי"ג ס"ב.

קכט חמשה ב, א ובהכנסים מור וש"ע ס"ג.

קכט רמב"ם פ"ו ה"ג ש"ע שם.

קל רש"י שם ד"ה אין, מור, לבוש ס"ג.

קלא ראה גם לעיל ס"ה קפח ס"ה.

קלב טור וש"ע רס"י רצ"א (מבינה), ח"א ס"ה רצ"א סק"א (שרבונוה יותר מכתביה).

קלג דעה הא' בסמ"א (ומסתפק שם אם הכוונה לכביצה או ליורה מכתביה), וראה גם דעה הא' שבס' עד

ס"ז, ס"ה תקצב ס"ד, דעה רב' — לקמן ס"ט.

קלד תוס' רבנו יהודה ברכות נו"ג, ב ד"ה ברכת המזון (שבמה מיויר משנה דרך, שאין קצבת אף ביום"ש ושבת), הובא בתוס' שם ד"ה אי בעי, הנהות סמ"ק ס"ו צ"ג (נ, א), ר"א שם ברכות פ"ו ס"ו כג.

קלה סעף כא.

קלו משנה שם בחכמים (חוץ מליל יו"ט ראשון של חג, וראה לקמן ס"ה"ש שכלל ב' סומכים על דעה ב' דלקמן שם, וש"נ), מור וש"ע ס"ג.

קלז ראה לק"ש הכ"ב ע' 129 הערה 50 ובשנה"ל.

קלח הנהות סמ"ק שם, דא"ש שם, ר"ן (ב, ב) ד"ה מתני' ר"א במש אחרים, מור, ח"א ס"ה, וראה גם לקמן ס"ה תרי"ג ס"ה.

קלט סעף בלקמן שם.

קמ רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחזק שם לבוש ס"ג.

קמא ויקרא כג, לה, במדבר כפ"ו, יב.

קמב ויקרא כג, ו, במדבר כה, ז.

קמג סעף לב.

קמד רב עזריא בירושלמי פ"ב ה"ג, הובא בתוס' שם ד"ה תשבו, רא"ש ור"ן שם, מור וש"ע שם, רמ"א ס"ה.

מקום חייב לאכול עוד פת בבית שהרי בכל סעודת יו"ט חובה לאכול יותר מכביצה פת ^{קמז} אלא שבתוך הסוכה בשעת הגשם אין חובה לאכול יותר מכזית כמו באכילת מצה.

ואפילו שלא בשעת הגשם אם ירצה לאכול כזית בסוכה וכביצה מצומצמת תוך הבית ^{קמח} הרשות בידו אלא שהמחמיר לאכול כל הסעודה בתוך הסוכה שלא בשעת הגשם הרי זה משובח כמו שנתבאר למעלה ^{קמט}:

יד כשאוכל בשעת הגשם בסוכה צריך ג"כ לקדש על היין בתוך הסוכה ^{קמט} שהרי אין קודש אלא במקום סעודה ^{קס} ויברך לישוב בסוכה ^{קכ} קודם שהחיינו ^{קכז} כמו אם לא היה גשם:

יט ויש חולקין על כל זה ^{קכב} ואומרים שבכל סעודות שבת ויו"ט אין צריך לאכול פת רק כזית ואם כן ביו"ט ושבת שבתוך החג אם ירצה שלא לאכול רק כזית ולאכלו חוץ לסוכה הרשות בידו.

ודבר זה אנו למדין בגזירה שוה מחג המצות שהוכח לאכול בסוכה כלילת הראשונה אבל אין למדין בגזירה שוה זו שיהיה חובה לאכול אף בשעת הגשם ^{קכג} שכיון שהוא מצטער מחמת הגשמים הוא פטור מן הסוכה אף כלילת הראשונה ^{קכד}.

ואע"פ שהעיקר כסברא הראשונה ^{קכד} בכל זה מכל מקום בליל שני של גלויות כיון שאינו אלא מנהג שהרי אנו בקיאים בקביעות החדש ^{קכז} יש לסמוך על סברא האחרונה ואינו צריך לאכול בסוכה בשעת הגשם ^{קכח} ומי שרוצה להחמיר על עצמו גם בליל שני כסברא הראשונה אינו צריך לקדש בסוכה אלא יקדש ויאכל כל סעודתו בתוך הבית ואחר האכילה יכנס לסוכה ויאכל שם כזית ^{קכח} ולא יברך לישוב בסוכה ^{קכט}:

כ וכיון שאכילת לילה הראשונה נלמד בגזירה שוה מאכילת מצה צריך להיות דומה לה בכל דבר שהיינו שלא יאכל בערב יו"ט ^{קכט} מן המנחה ולמעלה ^{קל} כדי שיאכל בסוכה לתיאבון ^{קלא} ולא יאכל בסוכה עד לאחר צאת הכוכבים ^{קלב} ויותר לאכול קודם הצאת לילה ^{קלג} הכל כמו באכילת מצה כמ"ש בהלכות פסח ^{קלד}:

קמא כדלעיל כתחלת הסעודה.

קמו ראה ב"י ד"ה וגו' ש רבנו אע"ג, שגם כלילת הראשון אין איסור לאכול חוץ מסוכה פחות מבשעור. וע"י אכילת הכביצה בבית והכזית בסוכה יוצא דיו הובט סעודת יו"ט.

קמז סניף יב (אפילו לענין עשיית מים).

קמח תרומת הדיש סי' גזה. רמ"א סוף סי' ה.

קמט כדלעיל סי' רעג. רמ"א. ומיירי שאוכל כל הסעודה בסוכה, כדלעיל סוף סי' יג. וראה למזש סי' ג. מ"ט

וציונים.

קנ מ"א סוף סק"פ. מ"ז ס"י. וראה הקרי הלכות א' לה, ב.

קנא כדלקמן סי' תרנג. מ"א, שברכת שהחיינו היא גם על המוכה. וראה גם תרומת הדישן ורמ"א א' שם.

קנב רשב"א כן, א ד"ה הא. ר"ן (ב, ב) ד"ה מתני' ר"א (שבא) מיירי משנה דידן, שאין קצבה אף ביל"ט (ושבת). הובא במ"א סי' קפח סק"פ, וכאן סק"י. ודיא דעה הב' דלעיל סי' ערד. מ"ג. סי' רצא. מ"א. וראה הע"ב תתו ע' 71.

קנג שו"ת השב"א ח"ד סי' עח. ב"י ד"ה ובתבני, מנשטנעטן סמ"ג ע"ש ענן (קב, ג), ואורי וזעז ח"ב סי'

שא. וראה גם תוס' ברכות טז, ב ד"ה א.

קנד רשב"א שם.

קנה מ"ז סק"י (לענין ליל ראשון בנשם, שלמן מברכים לישוב בסוכה, כדלעיל סי' ח). וכן פסק לעיל סי' תקכט מ"ד (לענין סעודת יו"ט, שצריך יותר מנביחה).

קנו כדלעיל סי' תר. מ"א.

קנז תרומת הדישן שם. רמ"א סי' מ"ה. מ"ז שם ברעת התנ"א סי' מ"ה. רמ"א סק"י. וראה לק"ש תכ"ב ע' 31 הערה

13.

קנח תרומת הדישן שם. רדכי משה ס"ק ה. מ"ז ומ"א שם.

קנט מ"ז שם.

קס מהר"ל הל' סוכות (צ' שני). רמ"א סי' ג.

קסא מ"א סק"ב (משעתי עשירית, ובדלעיל סי' תנא מ"א).

קסב וירושלמי פ"ב הל' הובא בתוס' כג. א ד"ה חשבו. אורי וזעז ח"ב סי' שא. מהר"ל שם. רמ"א שם.

קסג ארחות חיים הל' מוכה סי' לו. מהר"ל שם. רמ"א שם.

קסד מהר"ל וייל סי' קצא. מהר"ל שם. רמ"א שם.

קסה סי' תנא. מ"א לענין אכילת כ"ג. סי' תנב. מ"ב לענין אכילת כלילת. סי' תנז. מ"ז לענין אכילת לפני הצות.

הלכות סוכה תרל"ט

שכא

כא מאימתי מותר לפנות מן הסוכה מפני הגשמים¹⁰⁰ בשאר סעודות החג חוץ מלילה הראשונה¹⁰¹ משעה שירדו כל כך מיפות מיפות לתוך הסוכה שאם היו גופלים¹⁰² לתוך תבשיל של פול¹⁰³ שדרכו למהר להתקלקל במים מועטים¹⁰⁴ היה התבשיל מתקלקל הרי זה יוצא מן הסוכה אע"פ שאין לפניו תבשיל בסוכה¹⁰⁵ ומי שאינו בקו בשניעור זה ישער אם היו יורדים כל כך גשמים לתוך הבית אם היה יוצא מן הבית יוצא ג"כ מן הסוכה¹⁰⁶;

כב וכל זה באכילה אבל בשינה אין צריך לשער בכדי שתקלקל התבשיל שבגשמים מועטים יש צער לישן שם ויוכל לצאת מהסוכה¹⁰⁷ שכל המצטער פמור מן הסוכה¹⁰⁸.

וכשם שמותר לפנות מן הסוכה מפני הגשמים כך מותר לפנות מפני השרב או מפני היתושים¹⁰⁹ אפילו אין האדם מצטער בכך אלא שהתבשיל מתקלקל בכך¹¹⁰ וכן אם העת קור שהמאכלים השמורים נקרשים בסוכה¹¹¹ אוכל כל סעודתו בבית¹¹²;

כג כל הפטור משיבת הסוכה ואינו יוצא מהסוכה אינו מקבל שכר על אותו ושיבה ואינו אלא מן ההדיומות¹¹³;

כד הוציא מהסוכה מפני הגשמים אל יבעט יוצא אלא יצא בהנעקה¹¹⁴ ע"כ עבד שכא למוזג כוס לרבו ושופכו לו¹¹⁵ רבו על פניו כלומר אינו חפץ בשימושך¹¹⁶;

כה היה אוכל בסוכה וירדו גשמים והלך לביתו¹¹⁷ לגמור סעודתו וכשישב לו לאכול פסקו הגשמים¹¹⁸ אין מחייבין אותו לחזור לסוכה לגמור סעודתו¹¹⁹ אלא גומר סעודתו בביתו;

כו היה ישן בתוך הסוכה וירדו גשמים ונכנס לתוך הבית¹²⁰ לגמור שינתו ועד שלא שכב פסקו הגשמים צריך לחזור לסוכה¹²¹ אבל אם כבר שכב בתוך הבית ואח"כ פסקו הגשמים אינו צריך לחזור לסוכה אלא ישן בביתו כל אותו הלילה ואפילו הקיץ משינתו קודם שעלה עמוד השחר אין ממריחין אותו לחזור לסוכה לגמור שם שינתו אלא מותר לו לגמור שינתו בביתו¹²² ואפילו כבר עלה עמוד השחר והוא עדיין ישן בתוך

קסו חשונה בה, ב. רמב"ם פ"ו ה"י, ש"ע ס"ה.

קע לדעת הא"י הליל ס"י, שהוא העוקר (ברעליא ס"ה).

קעא אור ורוע הל' סוכה ס"י שנת הנהות אשרי פ"ב ס"י עשין מג (קכ, ד). שו"ע שם.

קעב גמרא כמ, א (של גרסין). רמב"ם שם, ש"ע שם.

קעג רש"י שם ד"ה מפתח, פיה"מ לדרמב"ם, פ"ז סקט"ז.

קעד אור ורוע הל' סוכה ס"י שנת הנהות אשרי פ"ב ס"י כ. מור ורמ"א ס"ה.

קעה יראים השלם ס"ה תבא, מרדכי רמז תשנ. מהר"ל הל' סוכות (ע"י שגן). דמ"א שם.

קעז מרדכי וייל ס"י קנא, רמ"א ס"ז.

קעח ברלקמן ס"י תרט ס"ה.

קעט ירשעלמי שם, אור ורוע שם, הנהות אשרי שם, ב"י ד"ה גרסינן ת"א סקט"ז.

קעו ב"ה ד"ה היה אוכל, מ"א שם.

קעז לבוש סוף ס"ה, ב"ה שם, מ"א שם.

קעח מ"א שם.

קעט הנהות ממונות פ"ו את ב בשם ר' שמהת, דמ"א ס"ז, וכדלעיל ס"י תעב ס"ז וש"י, וראה גמרת אלעזר

ח"ד סוס"י לא (שתלמידי הבעש"ט היו אחר דור נהגו לישב

במוכה ז' ימי הנהג גם אם ירדו גשמים). לקו"ש הבי"ע פ' 211.

קפ אורח חיים הל' סוכות (ע"י שגן), ודמ"א סוף ס"ז, נחמד ע"ד דף ג' ע"ב.

קפא חשונה בה, ב.

קפב בריתא כמ, א, וראה גם לעיל ס"י תרמו ס"ב, ולעיל ס"י קד ס"א; לפי שהגשמים הם מימין קללה כהן

הסוכות שאי אפשר לישב כמכה בשעת הגשם אין מוכיחין הגשם ע"י עכור ז' ימי ושיבה כמכה, וראה לקו"ש ח"ד ע' 433.

קפג נחמד (בריתא) כמ, א, רמב"ם פ"ו ה"י, ש"ע ס"ז.

קפד רש"י שם ד"ה וירדו.

קפה בריתא שם, רמב"ם שם, מור וש"ע שם.

קפו בריתא שם, מור וש"ע ס"ז.

קפז ת"א סקט"ז.

קפח נחמד שם ורש"י ד"ה אלא, מור וש"ע שם, וראה אנ"ק ארמ"ר מוהר"ש"ב ח"א ע"י שגן.

שכב

הלכות סוכה תרל"ט-תר"מ

הבית אין צריכים להקיצו משניתו⁹⁹⁹ אלא מנחין אותו לישן עד שינער מאליו¹⁰⁰⁰ ואם הקיץ משינתו לאחר שעלה עמוד השחר ורוצה לחזור ולישן צריך ללך לתוך הסוכה ולישן שם כיון שכבר עלה עמוד השחר¹⁰⁰¹;

תר"מ מי הם הפטורים מיישיבת סוכה וכו' כ"ב סעיפים:

א נשים ועבדים פטורים מן הסוכה¹⁰⁰² מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא¹⁰⁰³ אבל מי שחציו עבר וחציו בן חורין חייב בסוכה¹⁰⁰⁴ מחמת צד חירות שבו¹⁰⁰⁵;

ב טומאים ואנדרונוגים חייבים בסוכה מספק¹⁰⁰⁶ שמא הוא זכרי אבל אינם צריכים לברך לישב בסוכה¹⁰⁰⁷ שכל ספק ברכות להקל¹⁰⁰⁸ אבל אם ירצו לברך הרשות בידם¹⁰⁰⁹ כמו שנתבאר בסיומן י"ז ע"ש.

ואפילו נקבות וודאות אם ירצו לישב בסוכה ולברך הרשות בידם¹⁰¹⁰ אבל מי שכבר בידך לישב בסוכה לא יחזור ויברך כדי להוציא את הנשים¹⁰¹¹ כיון שאין הנשים חייבות בברכה זו הרי זו ברכה לבטלה כמו שנתבאר בסיומן תקפ"ט¹⁰¹² ע"ש;

ג אע"פ שהקטנים פטורים מן הסוכה¹⁰¹³ מן התורה עד שיהיו בני י"ג שנים מכל מקום מדברי סופרים¹⁰¹⁴ כל קטן שאינו צריך לאמו¹⁰¹⁵ הדינו בן שש שנים¹⁰¹⁶ שלימות¹⁰¹⁷ ואם הקטן חכם¹⁰¹⁸ וחרף¹⁰¹⁹ בענין שאינו צריך לאמו אפילו כשהוא בן חמש שנים שלימות חייב בסוכה כדי לחנכו במצות אבל כשעדיין הוא צריך לאמו כשם שאמו פטורה כך הוא פטור אפילו מדברי סופרים כיון שהוא צריך לה¹⁰²⁰;

ד אע"פ שהקטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מכל מקום אם הוא אוכל וישן חוץ לסוכה אין צריכין למחות בידו ולגעור בו כמ"ש בס"ש שמ"ג¹⁰²¹ אבל אביו חייב לגעור בו ולמחות בידו ולהכניסו לתוך הסוכה כדי לחנכו במצות¹⁰²² אבל אמו אינה חייבת לחנכו במצות¹⁰²³ והרי היא אצלו כשאר כל אדם¹⁰²⁴ ומותר לה ליתן לפניו לאכול חוץ לסוכה

יד משנה בת, א. מור ושול"ע ס"א.
טו גמרא בת, ב. מור ושול"ע ס"ב.
טז חזונה שם. מור ושול"ע שם.

יז נחרא עירובין פ"ב, ב (רב אסי, לענין עירוב, בן שש ולדעת ריש לקיש, כבר ארבע כבר המש). תוב"י פ"ו ה"א (לזריסת כמה הפוסקים: בן שש ולזריסת מ"מ וכו'): בן חמש בן שש). שו"ע שם (בבן חמש בן שש). וראה ה"ל ת"ת לרבנו פ"א ק"א סק"א קרוב למור (שם נתבאר הדעה ל' הנריסת).

יח בבירוא גמרא שם ע"ב (עד בן שש ועד בכלל), לפירוש שבק"א שם (דהיינו על שנה ששית בכלל ולא על שבעית). וכן מובאר בגי' שם (לזריסתו). מ"ז סק"ב.

יט לבוש ס"ב.
כ רש"י שם ס"א (לענין כבר ארבע כבר המש). אחרונים. מ"ז ריש סק"ב. מ"א סק"ב (וראה גמרא שם, שלדעת ריש לקיש היינו כשאזיה לאבה בנראה. ובק"א שם, דבמבוא וראי איתיה לאבה, שהרי מצות הנקד היא על האב לברך, בדלקמן ס"ד).

כא ר"ן (ג, א) ד"ה מנתי נשים. לבוש שם.

כב כ"ב ס"א, וש"נ.

כג בדלעיל שם ס"ב, וש"נ.

כד מ"א סק"ב. ובדלעיל שם ס"ד, וש"נ.

כה ראה הערות וציונים להל' ת"ת ה"ב ע' 692.

קפט רש"י שם ד"ה אלא. משנעות מור ורמ"א ס"ז. לבוש ס"ז. מ"ז סק"ה.

קצ לבוש שם. מ"ז שם.
קצא גמרא שם. מור ושול"ע שם.

סיומן תרמ

א חזונה בת, א. מור ושול"ע ס"א.
ב גמרא בת, סק"א. לבוש ס"א. מ"ז סק"א. ובדלעיל ס"ז ז ס"א וש"נ.

ג הרמ"ב פ"ו ה"א. שו"ע שם. ובדלעיל ס"ה תקפ"ט ס"א (לענין שופר).

ד לבוש סוף ס"א.
ה רמב"ם שם. שו"ע שם. ובדלעיל ז ס"ב (לענין ציצית).

ו ס"ה תקפ"ט (לענין שופר).

ז לבוש סוף ס"א.

ז בדלעיל ס"ז ז ס"ב (לענין ציצית).

ח ראה לעיל ס"ה קסו י"ב וש"נ.

ט רמ"א ס"ז ז ס"ב.

י סק"ג, וש"נ.

יא ראה חו"כ ד"ה ל"ג, א ד"ה הא. רא"ש שם פ"ד ס"ז ג ר"ן שם (ב, מ) ד"ה וכו'. רמ"א שם. לעיל שם.

יב ח"א סק"א.
יג סק"ג ב.